

„Milyen öregnek szabad lenni?”

Egészségügyi világkrízis van – állítja Diczfalusy Egon professzor

■ **Professzor úr, hogyan került kapcsolatba az egészségügyi világszervezet programjával?**

– A hatvanas években a svéd nemzetközi egészségügyfejlesztési alap kezdeményezte, hogy a Karolinska Kórházban egy nemzetközi humánreprodukciós programot építsünk fel. A svéd kormány kérésére az esetleges politikai komplikációk elkerülése végett az oroszokkal is egyeztetnünk kellett, ők viszont azt mondták: nyet, nem is akarnak ilyesmiről hallani. Ha tehát nem lehetett a Karolinskánál, elmentünk a WHO-hoz. 1971-ben a skandináv és a kanadai kormányok, valamint a Rockefeller Alapítvány részvételével Genfben indítottuk meg a programot. Néhány hónap alatt 29 országot látogattunk meg – magam is nyolc-tíz országban voltam –, hogy felkutassuk azokat a tudósokat és anyagi forrásokat, melyek segítségünkre lehetnek.

■ **Előadásában a világ humán reprodukciós problémáiról szólva nagy jelentőséget tulajdonított a családtérvezeti programoknak. Bizonyára tudja, hogy Közép-Kelet-Európa szinte valamennyi országában ádáz abortuszvíták folytak-folynak...**

– Tessék nézni, ha valahol valamilyen csoportban polarizált beszélgetést akar indítani, akkor ez a kulcsszó: abortusz. Abban a pillanatban mindenki felugrik, akár egyik, akár másik oldalról, és az emóciók sokkal erősebbek lesznek. Csak Románia esetét mondánám. Van egy ábrám erről, amit jövő héten éppen Amerikában fogok bemutatni. Ezen látszik, hogy az abortusz miatti megbetegedések ugrásszerűen csökkentek, mióta nem tilos. A tiltás sokkal több betegséget és bajt okoz.

■ **Nem tűnt túl optimistának az értékelése a túlnépesedési problémák kezeléséről. Hogyan érti azt, hogy**

Fotó: Nagy László

Diczfalusy Egon, a stockholmi Karolinska Kórház emeritus professzora. Mondhatnánk, Szent-Györgyi Albert által, hiszen 1941-ben a Nobel-díjas tudós tette lehetővé szegedi tanítványának, hogy Svédországban dolgozhasson. Diczfalusy professzor később a svéd kórház hormonlaboratóriumát vezette, majd a reprodukciós endokrinológiai intézet vezetője lett. A hormonális fogamzásgátlás világszerte elismert kutatója, az egészségügyi világszervezet humánreprodukciós programjának főtanácsadója. Szegeddel való kapcsolata sem szakadt meg, hiszen 1988-ban a SZOTE disz doktorává avatta, a hét végi Szent-Györgyi centenárium alkalmából pedig a SZOTE legmagasabb tudományos kitüntetése, a Szent-Györgyi Albert emlékérem tulajdonosa lett.

a gyors fejlődésről alkotott felfogásunk csak illúzió?

– A világ több területén globális egészségügyi krízis van. A fejlődő országokban évi több mint 50 millió születés orvosi segítség nélkül megy végbe, úgy, hogy a világon a születések 85 százaléka a fejlődő országokban történik.

Évi 13 millió csecsemő hal meg születés után, többségük elkerülhetetlen módon. A WHO jelentése szerint a világ népességének több mint 20 százaléka a szegénységi szint alatt él. Ez krízis. A fejlődő országok több mint fele az évezred végére képtelen lesz ellátni lakosságát. Egészségügyi szem-

pontból a kormányok ha csupán két dollárral emelnék az egy főre eső segítséget, már közelebb jutnának a megoldáshoz, kiírhatnánk például a gyermekbénulást.

■ **A WHO anyagilag hogyan tud segíteni?**

– A világszervezet jelenleg meglehetősen súlyos anyagi helyzetben van, hiszen 183 tagországa közül mindössze 26 a fejlett ország és ebbe az európai miniállamok is bele vannak számolva, mint San Marino, Andorra vagy Luxemburg. 21 keleti tag mellett ezen kívül 136 fejlődő, közülük 46 igen gyengén fejlett. Úgyhogy a WHO programja a fejlődő országoknak szól, és tessék elhinni, hogy a volt Szovjetunió országaiban igazán sok nyomorúság van, de összehasonlítva Afrikával ez még mindig egy luxus.

■ **Európában viszont mások a problémák, megindult az előregezés. Nemrég jelentették be például, hogy Olaszországban már több a nyugdíjas korú ember, mint az aktív kereső.**

– Igen, 1950-ben a világon még csak 127 millióan voltak 65 év fölött, ez a szám 2000-re 400 millióra ugrik, aztán felgyorsul és előrejelzések szerint 2100-ban fog tetőzni 2,5 milliárddal. Ez jelentős gazdasági problémákat is felvet majd, hiszen mi történik az idősokkal az országokban, ahol az egy főre jutó egészségügyi kiadás mindössze 5 százalék. Nem beszélve arról, hogy ez a helyzet – a nyugat-európai országokban is – etikai válsághoz vezethet.

■ **Milyen etikai problémára gondol?**

– Tessék arra gondolni, hogy mennyibe kerül egy szívoperáció. Az etikai probléma az, hogy milyen öregnek szabad lenni, hogy még mindig megoperáljanak. Egy állami egészségügyi biztosításnál ilyen borzasztó költségek mellett mindenkit megoperáljanak-e? El fogják-e ezt a fiatalok fogadni, vagy szétárják a kezüket? Ez az etikai probléma.

Panek József

■ A BM-államtitkár visszatekint és előrenéz

A kőkemény lírikus

Szeged városa 1982-ben kiadott egy irodalmi antológiát, *A hazatérés lehetősége* címmel. A szerkesztő Vörös László volt. A fiatal, ily módon is támogatást kapó tehetségek egyike, Józsa Fábán akkori joghallgató. Aki a rendszer-váltás első szabad választásán Kecskemétre – MDF-színképben – bekerült az Országgyűlésbe. Jelenleg a Belügyminisztérium politikai államtitkára. Dr. Józsa Fábán legutóbb Szegeden járt – az egyik politikai rendezvény kőkeményen fogalmazó főszereplőjétől megkérdeztük:

■ **Közéleti szereplését irodalmárként, antológiászerzőként kezdte. Milyen emlékeket raktározott el abból az időből?**

– Imádtam és imádom Szegedet. Egyetemi hallgatóként szerettem élni ebben a városban.

■ **Kire emlékszik szeretettel?**

– Tanárainkra: *Kemenes Bélára, Kovács Istvánra, Both Ödönre*. S az irodalmárokat: *Ilia Mihály tanár úrra, Vörös Lászlóra*. A Tiszatáj akkori körére. No meg *Baka István* költőre.

■ **Egy antológia szereplőgárdája „csapatot” alkot...**

– Szétszóródtunk. *Hévízi Ottó* Budapesten él, *Dlusztus Imre* Szegeden maradt, én Kecskemétre járom Budapestet s legújabb az országot, *Herbst Zoltán* sajnos, még egyetemistaként, fiatalon elhunyt...

■ **Szépirodalmat olvas-e?**

– Az idő behatárolja olvasmányaimat, lopva történelmet olvasok: az Árpád-kor érdekelt. Párhuzamokat keresek...

■ **Az utóbbi időben mit trt?**

– Cikkeket. Szakmai, közgazgatási elemzéseket, átítatva napi politikai mondanivalóval. Különösen érdekel a parlamenti demokrácia működése.

■ **Az irodalmárként induló mai politikus milyen jövőképet vetít elénk?**

– Hiszek a magyar jövőben! Ennek az alappillérei: szabadság, demokrácia, tulajdon. A vágyam: kultúra, minden megnyíltágban. Sajnos a korszakváltás nem kedvez a kultúrának. A kultúra maga az ember – ezért vagyok derűlátó.

■ **Mit üzen régi olvasóinak?**

– Egy klasszikussal szólva, ember, küzdj és bízza bízzál!...

Pataki Sándor

Gyógyszerészek kongresszusa

A magyarországi gyógyszerészek 80 százalékát tömörítő Magyar Gyógyszerészeti Társaság szervezésében tartanak kongresszust szeptember 19–23-a között a gyógyszerészek, tudományos kutatók és gyógyszeripari szakemberek a Budapesti Kongresszusi Központban. A tudományos tanácskozáson 14 ország 130 külföldi gyógyszeripari szakembere is részt vesz.

A tanácskozás megnyitójában Szász György professzor, a Magyar Gyógyszerészeti Társaság elnöke hangsúlyozta: az 1200 regisztrált résztvevő, a több mint 200

tudományos előadás arra utal, hogy a kongresszus a magyar gyógyszerészet hagyományaihoz méltó tudományos esemény lesz.

A kongresszus résztvevőit a kormány nevében *Pungor Ernő*, tárca nélküli miniszter, az OMBF elnöke köszöntötte. A tudományos tanácskozás plenáris előadásain és szekcióüléseiben a gyógyszeranalitika, a gyógynövénykutatás, a gyógyszer-technológia, a kórházi gyógyszerészet, a gyógyszer-történet, a gyógyszerügyi szervezés, a gyógyszerkutatás témái szerepelnek.

■ **– Államtitkár úr, bizonyára hallotta a kultuszminiszter beszédét, melyben felelősséget és folyamatos konzultációt ígért, mint az orvoscépzés új főhatóságának vezetője.**

– Nagyon örülök, hogy Mádl miniszter úr visszaigazolta várakozásainkat, nem is kételkedtem abban, hogy ez a véleménye. Mióta a felsőoktatási törvényt elfogadta a magyar parlament, tárgyalások folynak a két minisztérium különböző szintű vezetői között és a tárgyalások eredménye az, amit a miniszter úr kifejtett. Ezekben a napokban a Népjléti Minisztérium teljes felsőoktatási főosztálya főosztályvezetőstől átköltözik a művelődési tárcához, ami már is garancia az orvosegyetemek felé, hogy szakmapolitikailag nem lesz változás. A két miniszter megegyezett, minden fontos kérdésben egyeztetik álláspontjaikat.

■ **Hol tart most a munka?**

– Jelenleg a törvény végrehajtási rendeleteinek megfogalmazása folyik, ahol tekintettel kívánunk lenni az orvosegyetemek speciális helyzetére. Ez nem azt jelenti, hogy a népjóléti tárca beleszólna a felsőoktatás irányításába, de tudatosítjuk azt, hogy az orvosegyetemeken gyógyító-ellátás is folyik, aminek szak-

Mi lesz veled, orvosképzés?

Interjú Jávör Andrással, a népjóléti tárca államtitkárával

mapolitikájáért viszont továbbra is a Népjléti Minisztérium a felelős. Szeretnénk, ha ez a kapcsolat zavartalan maradna, hiszen nagyon fontos egészségpolitikai érdek, hogy milyen tudásuk lesz az eljövendő orvosoknak. Fontos, hogy tudásuk megfeleljen annak a szintnek, amit az elmúlt három évben megalkotott törvények és jogszabályok tükröznek. Gondolok itt a háziorvosi rendszer bevezetésére, mely rendszer nem azt jelentette, hogy egyik éjszaka lefektük egy körzeti orvost a háziorvosi táblával és másnap mint háziorvos ébredt fel, hanem hat-nyolc éves intenzív átképzési programot és egy folyamatos fejlesztést jelent, amelynek ez a csere csak a keretét adta meg. Meg kell tölteni tartalommal s ez az orvosegyetemek, az orvostovábbképzés nélkül fizikai lehetetlenség.

■ **Milyen volt a változások fogadtatása a népjóléti tárcánál?**

– A népjóléti tárca nem úgy tekint a változásokra, hogy eztán kivonul az egészségügyből. Maga a tény, hogy

A Szent-Györgyi centenáriumon először szólalt meg az orvosnyilvánosság előtt Mádl Ferenc kultuszminiszter mióta az orvosegyetek az új felsőoktatási törvény révén a művelődési és közoktatási tárcához kerültek. A SZOTE szombati orvosvadászán alkalmunk volt az ezzel kapcsolatos problémákról a „másik felet”, dr. Jávör András, a Népjléti Minisztérium közigazgatási államtitkárával is megkérdezni.

tizenennyolc nappal a törvény életbe lépése után itt vagyok a SZOTE orvosavatóján, azt demonstrálja, hogy az orvosegyetekkel ugyanolyan szilárd kapcsolatot kívánunk fenntartani, mint eddig.

■ **Sokan kételkednek abban, hogy önök támogatták a változásokat.**

– Nem akarok zsákbamacskát árulni: a kormány által benyújtott törvényjavaslatban nem ez a verzió szerepelt. A

Fotó: Nagy László

mi korábbi elképzelésünk az volt, hogy amikor az egészségügyben ilyen nagy strukturális változások történnek, amikor a költségelemek nem különültek el teljesen s épphogy elkezdődött az általános universitások kialakulása, akkor előbb az alsóbb folyamatokat kellene összerendezni, s csak aztán megkoronázni egy ilyen jogszabályi egyesüléssel. A törvényalkotók ezt másképp látták és mint kormányzati hi-

vataloknak nekem az a dolog, hogy a törvényhozói akarat érvényesüljön.

■ **Az orvosegyetek oktatási-kutatási-betegellátási hármasságában változnak-e a csere után a prioritások?**

– Biztos vagyok benne, hogy az orvosegyetemeken a prioritás eddig is az oktatáson volt, csak a másik kettő nélkül ez igazából nem valósulhat meg. Tehát a prioritásban én semmilyen változást nem látok a jövőre nézve.

■ **Financiálisan sem?**

– Financiálisan a dolog lényeges változáson ment át, de nem most, hanem az elmúlt esztendőben. Tudniillik azzal, hogy Magyarországon a betegellátás társadalombiztosítási alapon a lakosság gyakorlatilag száz százalékának jár, a kapcsolatos működési költségeket a társadalombiztosító fedezi. A beruházásokat, nagyjavításokat eddig is állami költségvetési forrásokból fedezték. A biztosítási finanszírozásba viszont bekerült egy új elem: a teljesítményfinanszírozás, ami azt jelenti, hogy az orvostudományi egyetemeken is érdekeltnek benne, hogy minél több és komplikáltabb esetet lássanak el, hisz ezt a finanszírozási rendszer elismeri. Másrészt az oktatással kapcsolatos költségek nincse-

nek a társadalombiztosítás büdzséjében, azt máshonnan kell biztosítani. Ezek a költségek a mai napig nincsenek jól elválasztva, hiszen komoly számvetési, metodikai problémák vannak. A változások felgyorsítják tehát az oktatási költségek elkülönülését, ami az oktatás számára biztosan hasznos lesz. E kérdések eldöntésére egy szűk évünk van.

■ **Ön szerint a változás tehát mind az oktatás, mind a betegellátás javára válik majd?**

– A hétköznapi gyakorlat fogja ezt eldönteni. Tudom, hogy az orvosegyetek oktatói között rettenetesen nagy a bizonytalanság. Attól félnek, hogy mennyire fog megérintő fülekre találni a művelődési tárcánál az, hogy a gyógyító-ellátásban nagyértékű műszerek vannak és kellenek. Ma még nem döntöttük el hogy a betegellátással kapcsolatos költségek esetleg a népjóléti tárcánál maradnak-e. Azért mondom most ezt még ilyen óvatosan, mert a törvény szerint jövőre meg a mi tárcánk kezeli az orvosegyetek költségeit és lényegében egy szűk évünk van a döntésre. A nemzetközi gyakorlat szerint ezek a költségek a népjóléti tárcánál vannak, s ezt a Művelődési Minisztérium is így látja.

Panek József